

TANDA MATA

Traditionele lichaamsversiering in de Molukse gemeenschap

Jaïr Pattipeilohy & Kaja Sariwating

Content

VOORWOORD

Cultuurdragers 6

Een korte introductie over
traditionele lichaamsversiering 8

Wat mijn lichaam vertelt 13

HOOFDSTUK 1

Blijvende herinneringen 18

Een aandenken 23

Christian & Wilhelmina 29

Het schild van de kapita 35

HOOFDSTUK 2

Herkenningstekens en
identiteitsmarkeringen 40

Op zoek naar mijn wortels 45

Tussen twee werelden 51

Uit duizenden 57

Blauwdruk 63

HOOFDSTUK 3

Rituelen en tradities 68

Het huis van Tokyar 73

Naar eer en identiteit 79

Gekroond 85

De bevestiging 91

HOOFDSTUK 4

Bescherming 96

Spiritueel bewustzijn 99

Voorouderlijke band 105

De ziel van Watubtaran 111

NAWOORD 133

BIJLAGE 1

Uitgebreide tekeningen 134

BIJLAGE 2

Kaarten Maluku 139

Colofon 142

13

Joenoës
Polnaija

35

Kamery
Jano

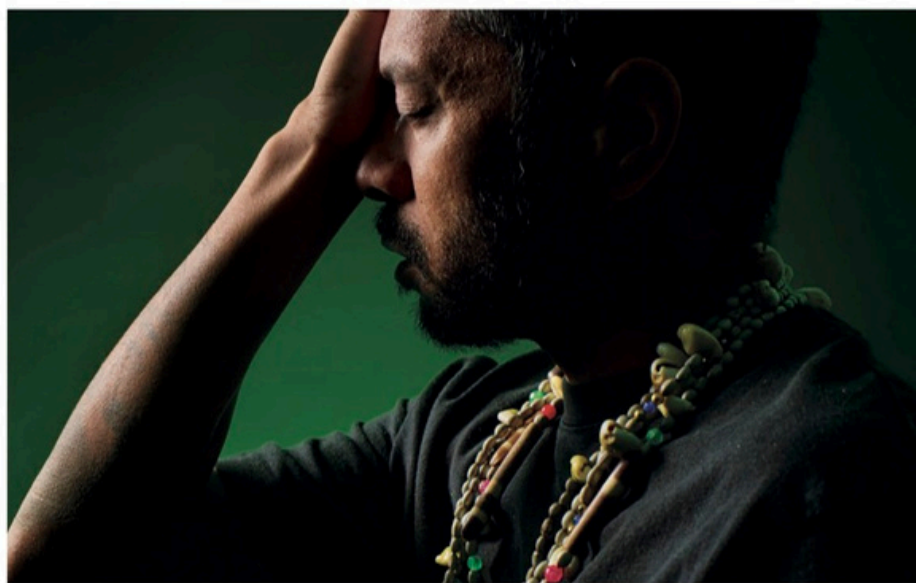

79

Agnes
Matitaputty -
Tetelepta

51

Dominique
Latoel

73

David
Masbaitoeboen

VOORWOORD: CULTUURDRAGERS

Kaja Sariwating

Ik was 23 jaar toen ik voor het eerst naar de Molukken ging. Het was daarmee meteen de eerste keer dat ik voet zette in de kampong waar mijn familie vandaan komt. Het was de plek van verhalen die ik had gehoord, van gezichten die leken op die van mij, maar toch zo ver van mijn dagelijkse realiteit in Nederland. Alles voelde vreemd vertrouwd.

In ons dorp was ik ook op zoek naar antwoorden: onze eigen taal, verhalen en tradities. Maar mijn familie op Ema vond juist dat ik al zoveel wist. Eerlijk? Ik vond dat ik niets wist. En eigenlijk vind ik dat nog steeds. Wat ik weet, heb ik verzameld via omwegen — uit boeken, gesprekken, archieven, verhalen op verjaardagen, waar een oom weer een andere versie vertelde dan de vorige keer.

Ik dacht altijd dat de antwoorden wel zouden komen. Dat ik op een dag mijn stamboom volledig zou kennen, verschillende motieven op de Molukse lendendoeken van vroeger zou kunnen duiden en de oorspronkelijke taal van ons dorp op de Molukken zou kunnen spreken. Maar toen ik op die eerste reis vroeg naar wijsheden, documenten, de taal, naar archieven over mijn familie, was het antwoord simpel: "Sorry, bij een brand is het hele archief bij de kerk verbrand." Of: "We kunnen sommige liederen nog zingen, maar de betekenis weten we niet meer precies."

Toch begon mijn zoektocht tijdens die eerste reis. Mijn neven brachten me op een dag naar de *kepala*

soa. We moesten namelijk eerst toestemming vragen. Ik wilde mijn eerste tatoeage laten zetten. Niet zomaar ergens — maar juist op de plek waar mijn DNA al eeuwen aanwezig is, op die heilige grond, tussen mijn mensen. Het voelde belangrijk. Maar net toen alles geregeld leek, viel de stroom uit. Mijn neef Elki had een plan: dominee Benny had namelijk een stroomgenerator. En zo werd, in het zachte gezoem van noodstroom, in een huis vol bijbelboeken en familieportretten, mijn eerste tatoeage gezet.

Dat moment betekent veel voor mij. Want hoe modern die tatoeage ook lijkt — het is een teken dat ik verbonden ben met iets dat veel ouder is dan ik: de Molukse collectiviteit. Bovendien is mijn eerste tatoeage een variant op de officiële naam van ons dorp, die juist de aanwezigheid van God in het ouderlijk huis benadrukt. Het lot bepaalde dat we naar het huis van de dominee moesten.

In dit boek staan vijftien persoonlijke verhalen van Molukkers in Nederland, allemaal verbonden door iets wat vaak over het hoofd wordt gezien: traditionele lichaamsversiering. Armbanden, kettingen, tatoeages — soms dagelijks gedragen, maar veelal bij speciale gelegenheden. Hoe persoonlijk ze ook zijn, de betekenissen die eraan kleven, gaan vaak eeuwen terug. Maar wat betekenen die tekens nog in het hier en nu? Hoe gaan functie en symboliek samen? Door kolonialisme en het verlies van eigen instituties is veel